

Mannen som måtte vente

Av Alf Seeland

— Det var den verste tiden i mitt liv! Slik kommenterer Linge-karen Arne Kjelstrup det året han gikk ørkesløs i Stockholm efter at kampene i Sør-Norge var slutt i 1940. Sammen med forfatteren John Berg har han gjenerindret sin krigsinnsats under tittelen «Soldaten som ikke ville gi seg». I boken går det hardt ut over London-regjeringen og den norske legasjon i Stockholm.

Mannen som måtte vente, kunne man gjerne ha satt som tittel. Arne Kjelstrup kom seg til slutt over til London, fikk sin utdannelse i sabotasje og var med på å renge tungtvanns-fabrikken på Vemork i luften i 1943. I den forbindelse lå han sammen med gruppen «Grouse» på Hardangervidda i månedsvis og ventet på aksjonen, slik han i England hadde ventet på å komme i gang. Han ble sluppet ned over Norge.

Handelsfåten nok

I forbindelse med Bergs bok har Kjelstrup overfor Aftenposten følgende bredside mot norske myndigheter det første året av krigen: — De gjorde minst mulig og ventet på hvordan det hele ville gå. De hadde handelsflåten, og syntes det var krigsinnsats nok.

Berg har i riksarkivet gravet frem hittil ukjent materiale fra denne tid, og tegner et dystert bilde av rådvillhet og famling fra både regjeringen Nygaardsvold og legasjonen i Stockholm. Efter felttoget myldret norsk ungdom over til Sverige, og ville gjøre landet til en mellomstasjon for innsats på britisk og kanadisk jord. Altfor lenge møtte de en kald skulder i legasjonen, skriver Berg. De norske myndigheter satte liten pris på slike «aktivister», og for det nøytrale Sverige var de et brysomt element.

Uvirkksom

En unntagelse var legasjonssekretær Per Wendelbo. Han hadde «aktivistene»

fortrolighet efter at de enkeltvis og i resolusjoner fra større grupper hadde gitt dramatisk uttrykk for sin frustrasjon. Efter en henvendelse fra Kjelstrup og en rekke andre, skrev Wendelbo i et internt PM blant annet:

Bedrøvelig

«Efter alle de onde ord som er falt fra unge fedrelandssinnede menn som av norsk ansvarlig myndighet er blitt tvunget til å reise hjem til en uvirksom, håpløs og bedrøvelig tilværelse i et okkupert land og efter de mange uvennlige ord som er uttalt fra lønnet og vernepliktig befolkning fra her og flyvevåpen mot Legasjon og Regjering for mangel på interesse og initiativ, er det nå nødvendig å få klarlagt en gang for alle i hvilken utstrekning den nåværende Regjering er villig til og har evne til å lage en forsvarsmakt, helt gjennom norsk, til kamp for befrielsesverket.»

Jorden rundt

Det skulle gå mer enn lang tid innen man i London så med velvilje på at norsk ungdom kom seg over til England, alt mens britene selv sloss med ryggen mot veggen. Kjelstrup havnet i flere måneder i svensk fengsel for sin «aktivisme», før han sammen med en rekke andre ble utvist fra Sverige, og reiste gjennom Sovjet-Unionen, Stillehavet og Atlanteren, nesten hele jorden rundt for å komme seg til aktiv krigsinnsats i England.

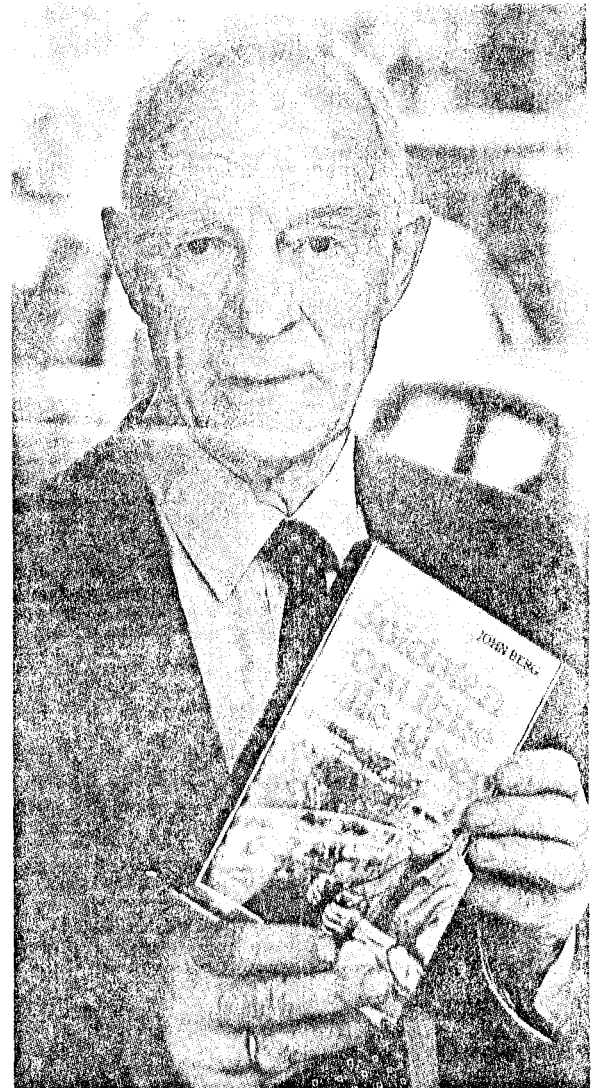
Svenskenes balansegang og motvilje mot «norsk rekruttering» i Sverige er velkjent gjennom norsk krigslitteratur. Mer nytt er det stoff Berg har gravet frem, og som blottlegger hva han overfor Aftenposten kaller «norsk kultur» i en slik ukjent situasjon.

Man ville ikke se i øynene hva som var skjedd og trodde at okkupasjonen var noe forbigående. Istedenfor full kamp fra fremmed jord fra første øyeblikk, skulle man derfor se tiden an. — Historien om denne tid må derfor omskrives, sier han.

Venting

Boken tar for seg en annen side ved krigen enn de dramatiske høydepunkter, selv om tungtvannssaksjonen er høydramatisk. Historien om Arne Kjelstrup og fortellingen om hardt og nitid slit i Stockholm efter at han rømte fra Norge med en kule i maven, om beinhard disiplin i England og om sult og savn på Hardangervidda. Fremfor alt er det en beretning om venting og atter venting. Med sin virketrang og utålmodighet efter å «komme i gang» må det ha vært en enorm påkjenning frem til den dag da han kunne motta norske og utenlandske dekorasjoner for en uvanlig innsats.

John Berg:
SOLDATEN SOM IKKE
VILLE GI OPP.
Metope forlag.

Et helt år gikk Linge-karen Arne Kjelstrup og ventet i Stockholm på å «komme i gang».

(Foto: Ole Chr. Frenning).